

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 13 febr. 1890, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt förslag om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.

I *justitieombudsmannens* till innevarande Riksdag afgifna och af båda kamrarne till lagutskottet hänvisade embetsberättelse framställes förslag om ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis. Justitieombudsmannen anför i detta ämne följande:

»I § 3 af kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 är stadgadt, att lösen för gravationsbevis rörande inteckningar i fast egendom skall beräknas sålunda:

	1:a afd. (underdom- stolar i stad m. fl.)		2:a afd. (underdom- stolar på landet.)		4:e afd. (rikets hof- rätter m. fl.)	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
a) för tio år:						
på landet: för hvarje hemman, hemmansdel eller lägenhet, till och med 3.....	—	—	1	50	6	—
öfver 3 till och med 6	—	—	1	—	4	—
öfver 6.....	—	—	—	50	2	—
dock att lösen ej må öfverstiga	—	—	10	—	40	—
Är beviset grundadt på flera häradsrätters inteckningsprotokoll, beräknas lösen särskildt för den inom hvarje härad eller tingslag liggande del af egendomen.						

	1:a afd. (underdom- stolar i stad m. fl.)		2:a afd. (underdom- stolar på landet).		4:e afd. (rikets hof- rätter m. fl.)	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
<i>i stad</i> : angående gård eller obebyggd tomt, jemte sådan jord, som ej får derifrån söndras eller särskildt in-tecknas, för hvarje tomt- nummer till och med 3	3	—	—	—	6	—
öfver 3 till och med 6	2	—	—	—	4	—
öfver 6	1	—	—	—	2	—
angående annan jord, om till och med 3 hektar.....	3	—	—	—	6	—
för hvarje hektar deröfver	1	—	—	—	2	—
Hvad som öfverskjuter helt hektartal räknas för hel hektar.						
Lösen för gravationsbevis å fastighet i stad må dock ej öfverstiga	20	—	—	—	40	—
b) <i>för kortare tid än tio år</i> :						
för hvarje år, beviset omfattar, $\frac{1}{10}$ af hvad ofvan är bestämdt; dock vare lägsta lösen	2	—	1	—	4	—

Denna förordning af den 7 december 1883 trädde i tillämpning den 1 januari 1884, och vid den tiden erfordrades ej gravationsbevis för längre tid än tio år. Numera hafva dock andra förhållanden inträdt, som för-
anleda, att gravationsbevis i vissa hänseenden omfattande mer än tio år ofta äro af nöden.

Innan kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 utkom, var föreskrifvet att inteckning för att bibehålla gällande kraft skulle förnyas inom hvart tionde år. För utfärdande af gravations-
bevis var således då tillräckligt, att vederbörande häradsrätts eller rådstufvu-
rätts inteckningsprotokoll för de tio senaste åren genomgingos. Äfven om
före den tiden inteckningar beviljats i fastigheten, men desamma icke under
dessa tio år blifvit förnyade, graverade de ej längre fastigheten.

Genom nämnda förordning den 16 juni 1875 är skyldigheten att inom
tio år förnya *inteckning för fordran* bibehållen. Rörande åter *inteckning
för nyttjanderätt* är i § 43 af förordningen stadgadt, att sådan inteckning
gäller fortfarande utan förnyelse, sedan den blifvit införd uti den i § 61

omförmälda bok, hvarmed afses vid häradsrätt in-teckningsbok och vid rådstufvurätt fastighetsbok, hvilken senare benämning ofta nyttjas såsom ett gemensamt uttryck för både in-tecknings- och lagfartsböcker vid häradsrätter. Hvad i förordningen föreskrifves angående *nyttjanderätt* skall enligt §§ 54 och 55 äfven gälla i fråga om rätt till *afkomst af fast egendom* och *servitutsaftal*.

När således in-teckning af något utaf de tre senare slagen beviljats eller förnyats efter 1876 års början, då förordningen af den 16 juni 1875 trädde i kraft, och in-teckningen blifvit införd i fastighetsboken, behöfver förnyelse af in-teckningen ej vidare ske, utan den gäller oberoende deraf. De bevis, hvilka numera utfärdas angående in-teckningsförhållanden i fastigheter, böra förty omfatta icke blott de tio sista åren utan, hvad beträffar in-teckningar angående nyttjanderätt, afkomst af fast egendom och servitutsaftal, jemväl tiden derförut till början af år 1876. Eljest kan man ej vara förvissad, att bevisen angifva samtliga i fastighet beviljade, förnyade eller sökta in-teckningar. Och der denna trygghet saknas lærer, åtminstone i de flesta fall, gravationsbeviset ej vara för sitt ändamål till fyllest.

Då ett fullständigt gravationsbevis bör i vissa hänseenden omfatta tiden från 1876 års början till den dag, gravationsbeviset utfärdas, och således mer än tio år, blir ett spörsmål, huru dylikt bevis rätteligen bör expedieras, och huru lösen därför må beräknas. Under min embetsresa år 1889 var frågan flera gånger föremål för samtal mellan mig och domare, dem jag besökte, och har jag så väl häraf som af hvad jag sedermera inhemtat funnit, att praxis i detta fall är synnerligen vexlande.

En och annan domare förklarade, att han för sådana gravationsbevis, om hvilka nu är fråga, ej plägade taga högre lösen än för vanliga gravationsbevis, omfattande tio år, enär bestämmelserna i förordningen angående expeditionslösen syntes afse endast gravationsbevis för tio år eller *derunder*, ej för längre tid, och således bestämmelse i fråga om lösen för omförmälda gravationsbevis sagnades. Enahanda praxis lär följas i Stockholms rådstufvurätt.

Andra domare meddelade, att de på en i allmänhet framställd begäran om gravationsbevis expediera sådant för tio år. Men i fall uttryckligen anhålles att få gravationsbevis för längre tid än tio år, utfärda de ett gravationsbevis för de tio sista åren mot vanlig lösen enligt tariff a) och derjemte ett särskildt, på fastighetsboken grundadt bevis för den öfriga tiden från 1876 års början, hvilket senare bevis några domare teckna å det hufvudsakliga gravationsbeviset, andra å särskildt papper. I båda fallen beräknades lösen för det senare beviset till 1 krona, och återopades såsom stöd härför bestämmelsen under tariff b).

Några härads höfdingar förklarade, att de i likhet med de sistnämnde plägade utfärda två bevis, men att de för det bevis, hvilket afsåge tiden från ingången af år 1876 till tioårsperiodens början, beräknade lösen till 50 öre, då beviset tecknades å det egentliga gravationsbeviset, och till 75 öre, då det expedierades såsom särskild handling. För detta förfarande återopades de i förordningen angående expeditionslösen förekommande allmänna bestämmelser rörande lösen för bevis, nemligen:

	1:a afd.		2:a afd.		4:e afd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Bevis, annat, tecknadt å företedd handling	1	—	—	50	1	—
» » då det särskildt utfärdas	1	50	—	75	1	50

Andra domare sade sig förfara sålunda, att de utfärdade ett gemensamt gravationsbevis, hvilket afsåg tiden ända från den 1 januari 1876, och beräknade lösen härför på det sätt att de, utom vanlig lösen för ett tioårs gravationsbevis, togo $\frac{1}{10}$ af denna lösen för hvarje öfverskjutande år, så att, om gravationsbeviset afsåg ett hemman på landet och omfattade fjorton år, fordrades i lösen 2 kronor 10 öre, motsvarande 1 krona 50 öre såsom lösen för ett tioårs gravationsbevis och $\frac{4}{10}$ deraf eller 60 öre för de öfverskjutande fyra åren.

Tillämpas nu dessa olika förfaringssätt vid beräkning af lösen för ett af domhafvanden utfärdadt gravationsbevis, afseende fjorton år eller tiden från 1876 års början till den 1 januari 1890, skulle lösen för sådant bevis blifva antingen 1 krona 50 öre, eller 2 kronor, eller 2 kronor 10 öre, eller 2 kronor 25 öre, eller 2 kronor 50 öre. Härvid bör ock tagas i betraktande att, enligt kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 24 september 1886, skall gravationsbevis, som af domare på landet meddelas, förses med stämpel till samma belopp, som den för beviset utgående lösen. Stämpelbeloppet vexlar således äfven, allt efter domarnes olika praxis.

Möjligen praktiseras på än flera sätt. De af mig nu angifna torde dock vara de i allmänhet förekommande.

Den skiljaktighet i beräkning af lösen för gravationsbevis, afseende längre tid än tio år, som sålunda eger rum, utvisar, att någon lagbestämd grund för dylik lösens beräkning för närvarande icke finnes, eller åtminstone att af nu gällande bestämmelser i ämnet icke tydligen framgår, huru i förevarande afseende rätteligen bör förfaras. Denna fråga har, så vidt mig

är bekant, icke i anledning af klagan öfver obehörigt utkräfvande af lösen för dylika bevis eller af annan anledning varit föremål för domstols pröfning; och en sådan klagan torde icke kunna föranleda till någon ansvars- eller ersättningspåföljd för den domare, mot hvilken talan i sådant hänseende blefve anhängiggjord, enär, i brist af uttryckliga bestämmelser i ämnet, icke något af ofvan angifna sätt för beräkande af lösen för gravationsbevis för längre tid än tio år kan anses vara uppenbarligen lagstridigt. Deremot har frågan förevarit vid 1888 års riksdag i anledning af en inom Andra Kammaren då väckt motion, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med framställning om meddelande af föreskrifter i ämnet. Men denna motion föranledde icke till någon Riksdagens åtgärd, enär kamrarne stannade i olika beslut i frågan.

Hvilket af ofvan omförmälda beräkningssätt må vara det riktigaste, är således en ofafgjord fråga, som väl tarfvar närmare utredning.

Af sjelfva uppställningen i förordningen angående expeditionslösen, hvori först stadgas om lösen för gravationsbevis för tio år och sedan om lösen för dylika bevis för *kortare* tid än tio år, synes framgå att lagstiftaren tänkt sig, att detta senare bevis skulle afse icke någon period *tidigare* än den för de vanliga, förut omförmälda tioårs gravationsbevisen, utan tvärt om en tid, som följer *efter* dessa tio år. Med andra ord att om en person innehar ett tioårs gravationsbevis, utfärdadt för t. ex. fyra år sedan, och han önskar upplysning om de in-teckningar, som möjligen tillkommit efter utfärdandet af detta gravationsbevis, så eger han begära ett tilläggs- eller kompletteringsbevis för dessa fyra sista år och får detta senare gravationsbevis mot lösen enligt tariffen under b), följaktligen billigare än om han utlöste ett alldeles nytt gravationsbevis för de sista tio åren.

Blickar man tillbaka på uppkomsten af bestämmelsen under tariff b), torde visa sig att denna tolkning är den rigtiga.

I expeditionstaxan af den 15 maj 1821 förekomma stadganden blott i fråga om lösen för gravationsbevis, ej om tiden för desamma. Ett gravationsbevis, omfattande t. ex. fyra år, synes på den tiden kostat lika mycket som ett gravationsbevis för tio år. Att gravationsbevis emellertid ej tarfvades för längre tid än de tio sista åren är tydligt, enär då gällande författningar angående in-teckning föreskrefvo förnyelse deraf inom hvart tionde år.

Med upphäfvande af 1821 års expeditionstaxa utfärdade Kongl. Maj:t den 30 november 1855 ny förordning angående expeditionslösen. Det är i denna förordning, som, mig veterligen, bestämmelser första gången meddelas om olika lösen för tioåriga gravationsbevis och för sådana bevis för kortare tid. Bestämmelserna sönderfalla der, likasom i förordningen den 7 december

1883, i två delar, nemligen a), afseende gravationsbevis, omfattande tio år, och b), som i 1855 års förordning lyder sålunda:

»b) för kortare tid än tio år: för hvarje år, beviset omfattar, $\frac{1}{10}$ af hvad här ofvan finnes bestämdt, men icke i något fall mindre än»; hvarefter de olika beloppen i de särskilda afdelningarna följa.

Kommitterade, som uppgjorde förslaget till denna förordning, der stadgandet under b) är ordagrant lika lydande med kommitterades förslag, yttra i sina motiv i fråga om gravationsbevis följande:

»Lösen för gravationsbevis å fastighet i stad har blifvit nedsatt till samma belopp som för landtegendom, då giltig grund saknas för den nu varande olikheten. Att lösen för nämnde bevis minskas i den mån de omfatta kortare tidrymd, torde ock vara med billighet öfverensstämmande.»

Ej heller då förordningen af den 30 november 1855 började tillämpas erfordrades gravationsbevis för längre tid än tio år, hvadan det synes mig uppenbart, att med bestämmelsen under b) i nämnda förordning åsyftades ej någon tillägglösen för gravationsbevis, omfattande mer än tio år, utan, såsom jag förut antydt, ett sätt för allmänheten att till billigare lösen erhålla gravationsbevis, som blott afsåge ett eller flera af de sista tio åren.

Stadgandet under b) i förordningen den 30 november 1855 öfverensstämmer alldeles med föreskriften under b) i nu gällande förordning den 7 december 1883, som omedelbart efterträdt den förra. I de motiv, hvilka åtfölja det af kommitterade uppgjorda förslag till 1883 års förordning, förekommer icke någon antydan derom, att bestämmelsen under b) numera skulle afse jemväl gravationsbevis, hvilka omfatta en tidigare period än de tio sista åren. Hade kommitterade afsett sådant och förty velat i denna bestämmelse inlägga något mera än hvad förut med stadgandet åsyftats, skulle de tvifvelsutan ändrat ordalagen eller åtminstone yttrat något härom i motiven. De hade då säkerligen äfven föreslagit bestämmelser för det framdeles inträffande fall, att gravationsbevis för att vara fullständigt måste omfatta ej blott de tio sista åren utan derutöfver ytterligare tio år eller mera, således förutom de tio sista åren en period, som är längre än tio år, ej kortare, hvilket senare ord är uttrycket i författningen.

Att sistnämnde kommitterade med stadgandet under b) icke åsyftat någon särskild tillägglösen för gravationsbevis torde vidare framgå af hvad kommitterade yttra i ämnet. Detta yttrande lyder sålunda:

»Ehuru kommitterade försport anmärkningar derom, att den lösen, som vid underdomstolarne på landet utgår för gravationsbevis å fast egendom, vore i förhållande till det med dessa handlingars utfärdande förenade ansvar och arbete för ringa, hafva kommitterade dock, vid betraktande af de rörande

löneregleringen för häradshöfdingarne här ofvan (i motiven) åberopade förhållanden, funnit någon *förhöjning* i berörda lösen icke böra ifrågasättas.»

Det torde vara allmänt känt, att utfärdande af gravationsbevis är ett särdeles tidsödande och ansvarsfullt bestyr. Ansvarsfullt, ty derest genom förbiseende af domaren en inteckning, som står i protokollet, blir uteglömd ur gravationsbeviset, kan sådant för honom medföra betydlig ersättningskyldighet. Och tidsödande måste det naturligtvis vara att genomgå en underdomstols oftast vidlyftiga inteckningsprotokoll för de sista tio åren. Det är ej till fyllest att domaren för denna tid granskar hemmanets eller stads-egendomens upplägg i fastighetsboken, enär dessa böcker ännu icke tillerkänts ovilkorligt vitsord. Om nemligen inteckning är enligt *protokollet* beviljad i ett hemman, men domaren försummat att härom göra anteckning å hemmanets upplägg i fastighetsboken, förringar detta icke giltigheten af inteckningen. Grundas det utfärdade gravationsbeviset blott på anteckningarna i fastighetsboken, kan det således möjligen inträffa, att beviset ej blir fullständigt.

Mig är bekant att en eller annan domare finnes, hvilken efter fastighetsböckernas införande anser sig ej längre förpligtad att vid utfärdande af gravationsbevis genomse inteckningsprotokollen, utan menar sig ega befogenhet att grunda beviset på fastighetsboken allena. Om än domaren, då en rättsökande hos honom blott i allmänhet framställer begäran om ett gravationsbevis rörande ett visst hemman, må formaliter vara berättigad att lemna sådant bevis efter den metod han för sig finner bekvämligast, d. v. s. på grund af fastighetsboken, blott han i gravationsbeviset uttryckligen förklarar, att det meddelas enligt innehållet af denna bok, anser jag likväl ej vara riktigt att så förfara. Äfven en i allmänhet framställd begäran afser uppenbarligen att få ett tillförlitligt gravationsbevis, och tillförlitligt är blott det gravationsbevis, hvilket i fråga om de tio sista åren grundas på inteckningsprotokollet. Anhålles uttryckligen om ett sådant gravationsbevis, är domaren pliktig efterkomma denna begäran. Ett af Kongl. Maj:t den 24 november 1882 meddeladt utslag i ämnet synes mig i detta hänseende vara af den vikt, att det här nedan i denna berättelse införes.

Ehuru, såsom nyss nämnts, fastighetsböckerna ej ännu ega ovilkorligt vitsord, hafva de likväl stor betydelse, såväl med afseende derå att genom deras förande det ojemförligt mesta arbetet blifvit undangjort för de fasteböcker med vitsord framför protokollet, hvilka framdeles kunna blifva påbjudna, som äfven derigenom att de redan nu äro till mycket gagn vid utfärdande af gravationsbevis. Har domaren omsorgsfullt genomgått inteckningsprotokollen för de sista tio åren, och finner han sedan vid granskning af egendomens upplägg i fastighetsboken, att der ej för dessa år äro anmärkta flera inteckningar än dem han redan vid protokollens genomseende antecknat,

bör han kunna vara fullt trygg att beviset är riktigt i fråga om dessa tio år. Sedan domaren sålunda förvissat sig angående de sista tio årens in-teckningar, är det ett ganska lätt arbete att taga reda på de öfriga in-teckningar, som till äfventyrs besvära egendomen. Jag har förut erinrat derom, att vissa slag af in-teckningar ej behöfva förnyas, *sedan de införts i fastighetsboken*. Detta är således vilkoret. Har in-teckningen ej blifvit införd i denna bok, måste förnyelse inom tio år ske. Eljest förloras in-teckningsrätten. För att få reda på, om några in-teckningar, som ej anmärkts i de sista tio årens in-teckningsprotokoll, gravera egendomen, behöfver domaren således icke granska äldre in-teckningsprotokoll utan allenast egendomens upplägg i fastighetsboken. I de flesta fall torde denna granskning upptaga föga tid. Och häri finner jag ytterligare ett skäl för den uppfattningen att kommitterade, som utarbetat förslaget till förordningen den 7 december 1883, ej afsett att stadgandet under b) skulle gälla det fall, hvarom nu är fråga, ty i sådan händelse hade nog föreslagits en lägre tariff än för hvarje år $\frac{1}{10}$ af lösen för tioårsgrava-tionsbevis och särskildt stadgats, huru lösen skall beräknas, då framdeles bevis erfordras för längre tid än tio år före den sista tioårsperioden.

Genom hvad nu anförts torde vara ådagalagdt, att bestämmelserna under tariff b) angående lösen för gravationsbevis icke äro tillämpliga å sådana särskilda bevis, som, i sammanhang med gravationsbevis för tio år, enligt fastighetsböckerna meddelas för tiden före denna tioårsperiods början. Om så är förhållandet, kunna dessa bestämmelser naturligtvis ännu mindre åberopas af de domare, hvilka icke utfärda särskilda bevis dels för de sista tio åren och dels för tiden dessförinnan, utan meddela ett gemensamt bevis för hela tiden från 1876 års början och derfor beräkna, utom vanlig lösen för ett tioårs gravationsbevis, ytterligare $\frac{1}{10}$ af denna lösen för hvarje öfver-skjutande år.

Då således nu gällande föreskrifter i fråga om lösen för gravationsbevis icke afse sådana bevis, som omfatta längre tid än tio år eller som utfärdas i sammanhang med gravationsbevis för de sista tio åren men afse viss tid dessförinnan, skulle man deraf kunna draga den slutsats att, i saknad af bestämmelser angående lösen för sådana bevis, domare, som utfärda dylika bevis, ej skulle vara berättigade att för dem beräkna förhöjd eller särskild lösen utöfver den för vanliga tioårsgravationsbevis bestämda. Enligt min åsigt är dock en sådan slutsats icke befogad, såvidt dermed skulle anses följa, att en domare vore skyldig att utan särskild lösen meddela bevis enligt fastighetsböckerna för viss tid före sista tioårsperiodens början i sammanhang med ett vanligt gravationsbevis för denna period. Enligt gällande förordning angående expeditionslösen torde visserligen icke domare vara berättigad att, om han utfärdar gravationsbevis, omfattande längre tid än tio år, derfor

erhålla förhöjd lösen, men å andra sidan har domaren hvarken enligt denna förordning eller enligt annan författning ovilkorlig skyldighet att meddela sådant gravationsbevis, omfattande längre tid än tio år. Otvifvelaktigt eger han rätt att, då gravationsbevis af honom begäres, utfärda ett vanligt gravationsbevis för de sista tio åren och derjemte ett särskildt bevis enligt fastighetsböckerna för tiden dessförinnan, vare sig detta bevis tecknas å det egentliga gravationsbeviset eller expedieras å särskildt papper. I hvilketdera fallet som helst måste han vara berättigad att därför erhålla särskild lösen; och de landtdomare, som så förfara, att de i dylika fall utfärda två bevis och för det bevis, som afser tiden från ingången af år 1876 till tioårsperiodens början, beräkna lösen till 75 öre, då detta bevis expedieras såsom särskild handling, synas vara dertill fullt berättigade, enligt förut nämnda allmänna stadganden om lösen för bevis.

Redan enligt nu gällande bestämmelser finnes således utväg för en domare att erhålla särskild ersättning för det ökade arbete och besvär, som vid utfärdande af gravationsbevis numera för honom måste uppkomma. Då likväl, enligt hvad jag ofvan antydt, de domare, som vid utfärdande af gravationsbevis förfara på något annat af ofvan angifna sätt, icke derigenom kunna anses handla uppenbart lagstridigt, är det tydligen af nöden att genom en uttrycklig lagbestämmelse vinna enhet i tillvägagåendet härutinnan. En sådan lagbestämmelse är äfven påkallad deraf, att det måste vara olämpligt samt både för domarne och allmänheten obeqvämt, att två särskilda bevis utfärdas angående en och samma fastighets inteckningsförhållanden. Rätteligen bör väl endast ett bevis härom meddelas, om än detsamma i vissa delar måste grunda sig på inteckningsprotokollen, i andra åter på fastighetsböckerna. Billigt torde dock vara att, om domarne förpligtas utfärda ett gemensamt gravationsbevis för längre tid än tio år, någon förhöjning i lösen varder dem tillerkänd för det ökade arbete och besvär, som derigenom tillskyndas dem, och hvilket, om än tills vidare i allmänhet icke af synnerlig betydighet, efter loppet af några år, i den mån anteckningarne i fastighetsböckerna ökas, icke sällan kan blifva rätt afsevärdt. Den förhöjning i lösen, som i detta afseende skäligen bör ifrågakomma, torde, enligt mitt förmenande, kunna i fråga om gravationsbevis rörande ett hemman på landet fastställas till 75 öre, eller det belopp, som, enligt hvad ofvan utvecklats, domarne nu äro berättigade erhålla för det särskilda bevis, som, utöfver vanligt tioårigt gravationsbevis, utfärdas enligt fastighetsboken för viss tid före de tio åren. I förhållande till denna höjning torde andra taxebestämmelser rörande gravationsbevis ändras.

Någon anledning att inom första och andra afdelningarne i förordningen angående expeditionslösen, d. v. s. i fråga om underdomstolarne i

stad och på landet bibehålla särskild lösen för tioårs gravationsbevis synes ej längre förefinnas, då i hela riket, med undantag af Kopparbergs län, der fastighetsböcker först nyligen införts, och några andra ställen, fastighetsböcker funnits i mer än tio år, utan torde den föreslagna förhöjningen få afse gravationsbevis, omfattande tio år eller derutöfver.

Gravationsbevis utfärdas emellertid ej blott hos underdomstolar. Sådana bevis kunna äfven erhållas hos rikets hofrätter, till hvilka renoverade exemplar af in-teckningsprotokollen aflemnas, och utgår lösen då enligt tariffen för fjerde afdelningen i nämnda förordning. Som hofrätterna dock ej hafva tillgång till fastighetsböckerna, kan man icke påfordra, att gravationsbevis från hofrätterna skola omfatta längre tid än tio år; och något skäl till höjning af den i detta hänseende redan bestämda lösen föreligger icke.

Ehuru förordningen den 7 december 1883 är utfärdad på administrativ väg och Kongl. Maj:t utan Riksdagens hörande eger deri vidtagna förändringar, har jag, vid det förhållande att denna fråga förevarit vid 1888 års riksdag och utgjort föremål för Riksdagens öfverläggningar, ansett mig ej böra i ämnet göra någon framställning hos Konungen, utan vågar jag för den skull föreslå, att Riksdagen behagade till Konungen aflåta skrifvelse med anhållan dels att förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 må ändras derhän, att förordningen kommer att afse äfven gravationsbevis för längre tid än tio år, dels ock att lägsta lösen för gravationsbevis, omfattande tio år eller derutöfver, må i fråga om hemman på landet bestämmas till 2 kronor 25 öre samt att i förhållande härtill jemkning må ega rum af de belopp, hvilka i § 3 af nämnda förordning äro i första och andra afdelningarne bestämda såsom lösen för gravationsbevis, omfattande tio år».

Det i justitieombudsmannens ofvan intagna framställning påpekade förhållande, att ett gravationsbevis, omfattande endast de 10 år, som förflutit näst före bevisets utfärdande, numera icke innefattar tillräcklig ledning för att bedöma i hvad mån en egendom är af in-teckningar besvärad, har sin grund i den genom nu gällande in-teckningsförordning af den 16 juni 1875 införda bestämmelse, att in-teckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst af fast egendom och servitutsaftal skola utan förnyelse fortfarande gälla, sedan de blifvit införda i in-teckningsboken. Att den sålunda tillkomna olikheten i fråga om nödvändigheten af förnyelse mellan, å ena sidan, nämnda slag af in-teckningar och, å andra sidan, in-teckning för fordran, skulle komma att medföra vissa olägenheter, hade under de förhandlingar, som föregingo för-

ordningens utfärdande, icke lemnats oanmärkt. Enligt det inom dåvarande lagbyrån utarbetade förslag till förordning angående inteckning i fast egendom lydde 43 § sålunda: »Inteckning för nyttjanderätt, som beviljas, sedan denna förordning träd i kraft, gälla fortfarande utan förnyelse. Nyttjanderättsinteckning, som finnes då denna förordning träder i kraft, skall derefter, vid påföljd att inteckningen eljest förfaller, en gång förnyas inom den tid och i den ordning, som är stadgad angående inteckning för fordran, men vare sedan gällande utan vidare förnyelse.» Här om innehåller det vid förslaget granskning inom högsta domstolen förda protokoll följande: »Då i fråga om skyldigheten att förnya inteckningar olika stadganden för särskilda slag af inteckningar icke syntes vara lämpliga, utan kunna föranleda till misstag och förvecklingar, samt då den inteckningsbok, som enligt förslaget skulle upprättas, icke komme att blifva af den beskaffenhet, att densamma syntes kunna tilläggas det vitsord, att ensamt å denna bok kunde grundas sådana intyg, som domare hittills under form af gravationsbevis meddelat, utan domare äfven hädanefter måste granska protokollen, för att kunna afgifva ett tillförlitligt bevis om och i hvad mån en fastighet är med inteckning besvärad, och en dylik granskning icke skäligen kan sträckas längre än till protokoll för tio år, ansågo justitieråden Cramér, Wretman, von Hofsten och Huss sig icke kunna tillstyrka att för närvarande och innan fullständiga, med vitsord försedda hypoteksböcker kommit till stånd, skyldigheten att förnya nyttjanderättsinteckningar borttoges. I följd här af hemstälde bemälda justitieråd, att hvad i 19 och 20 §§ blifvit stadgad om förnyelse med afseende å inteckning för fordran måtte blifva föreskrifvet jemväl i fråga om nyttjanderättsinteckningar. — Justitieråden Almqvist, Naumann och Strandberg förenade sig om följande yttrande: Då gravationsbevis måste upptaga jemväl den nyttjanderätt, hvarför en fastighet är intecknad, och ett sådant bevis väl alltid måste utfärdas efter den normala urkunden, som utgöres af rättens protokoll, och ej af en sådan bok, som den i 61 § omförmälde, äfven om en sådan öfver allt komme att genast från början föras, hvilket med afseende å innehållet af 66 § kan ifrågasättas, så ansågo justitieråden den här uttalade grundsats, att inteckning för nyttjanderätt skulle gälla utan förnyelse, icke kunna godkännas.»

Enligt hvad statsrådsprotokollet den 5 februari 1875 utvisar, anförde, vid ärendets förnyade föredragning inför Konungen, dåvarande justitiestatsministern, att, med anledning af hvad sålunda blifvit vid förevarande § anmärkt, den förändring deri blifvit vidtagen, att befrielsen från skyldigheten att förnya en nyttjanderättsinteckning gjorts beroende derpå, att anteckning om nyttjanderätten egt rum i den bok, hvilken enligt förslaget skulle föras öfver hvad i inteckningsprotokollet blifvit intaget. Härigenom skulle,

enligt justitiestatsministerns förmenande, den svårighet vid gravationsbevisens utfärdande, som af det ursprungliga stadgandet kunde blifva förorsakad, vara afhulpen.

Detta är likväl, så vidt lagutskottet kan finna, icke förhållandet. Domaren läser lika litet i fråga om dessa inteckningar som beträffande inteckning för fordran kunna grunda ett gravationsbevis uteslutande på inteckningsboken; ty om en inteckning för nyttjanderätt eller någon af de dermed likställda rättigheter blifvit efter ingången af år 1876 förnyad, men anteckning om förnyelsen af någon, utaf inteckningshafvaren oberoende anledning icke skett i inteckningsboken, torde man icke kunna påstå, att den skedda förnyelsen derigenom blifvit utan verkan. Domaren läser således äfven i detta fall, såvida vederbörande icke åtnöjes med ett gravationsbevis, som uttryckligen förklaras vara i detta afseende grundadt endast på inteckningsboken, vara nödsakad att genomgå inteckningsprotokollen så långt tillbaka som till 1876 års början.

Vid sådant förhållande är det tydligt, att utfärdande af ett gravationsbevis, omfattande tiden från den 1 januari 1876 till den tidpunkt, då beviset utfärdas, medför väsentligt mera besvär och tidsspilla än meddelande af ett bevis, som omfattar endast de tio nästförflutna åren. Besväret och tidsspilla ökas ock med hvarje år. Det är följaktligen, såsom justitieombudsmannen framhållit, önskvärdt icke blott att i förordningen om expeditionslösen införas bestämmelser om lösen för gravationsbevis, omfattande längre tid än tio år, än äfven att lösen för sådant bevis bestämmes något högre än lösen för ett gravationsbevis omfattande tio år. Justitieombudsmannen, som synes utgå från den förutsättning, att domaren för den tid, som öfverskjuter tio år, endast skulle behöfva genomgå inteckningsboken, föreslår lägsta lösen för ett gravationsbevis, omfattande tio år eller derutöfver, till 2 kronor 25 öre.

Då emellertid enligt lagutskottets ofvan antydda uppfattning domaren äfven i afseende å den öfverskjutande tiden måste genomgå inteckningsprotokollet, och besväret med bevisets utfärdande följaktligen ökas i förhållande till den tid, det omfattar, måste den sålunda föreslagna godtgörelsen, om den ock för närvarande kan anses stå i skäligt förhållande till domarens ökade besvär, under tidens lopp blifva mer och mer otillräcklig. Det synes därför utskottet lämpligare, att, beträffande fastighet å landet, lägsta lösen bestämmes för gravationsbevis, omfattande tio år, fortfarande såsom hittills, till 1 krona 50 öre, och att för hvarje år derutöfver lösen ökas med en tiondedel af sistnämnda belopp, eller med 15 öre. Lösen för ett i år utfärdadt gravationsbevis, omfattande tiden från den 1 januari 1876, skulle, bestämd enligt denna grund, blifva lika med den af justitieombudsmannen föreslagna, eller 2 kronor 25 öre.

På sålunda anförda skäl får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville, med anledning af justitieombudsmannens förevarande framställning, i skrifvelse till Konungen anhålla, att i 3 § af förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 måtte införas bestämmelser om lösen för gravationsbevis, omfattande längre tid än tio år, efter sådan grund, att, beträffande gravationsbevis för hemman, hemmansdel eller lägenhet *på landet*, den i hvarje särskildt fall i 2:dra afdelningen lit. a) för sådant bevis bestämda lösen förhöjes med en tiondedel för hvarje år utöfver tio, hvilket beviset omfattar, äfvensom att i förhållande härtill de i 1:sta afdelningen lit. a) såsom lösen för gravationsbevis angående fastighet *i stad* fastställda särskilda belopp jemväl varda förhöjda.

Stockholm den 13 februari 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation:

af herrar *Lilienberg, Smedberg, Hans Andersson* och *Carl Persson*, hvilka ansett, att lagutskottet, med hufvudsaklig anslutning till det af justitieombudsmannen i ämnet framställda förslag, bort tillstyrka,

att Riksdagen ville till Kongl. Maj:t aflåta skrifvelse med anhållan, dels att kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 måtte ändras sålunda, att lösen för gravationsbevis rörande inteckningar i fast egendom på landet för hvarje hemman, hemmansdel eller lägenhet till och med tre bestämmes, då beviset omfattar de tio år, som förflutit näst före det beviset utfärdas, och derutöfver, beträffande inteckningar för nyttjanderätt, rätt

till afkomst eller annan förmån af fast egendom samt för servitut, tiden från början af år 1876, till 2 kronor 25 öre samt, då beviset afser kortare tid, till 15 öre för hvarje år, dock att i detta fall lösen ej må öfverstiga 2 kronor 25 öre, men ej heller understiga 1 krona, dels ock att i förhållande härtill jemkning i öfrigt eger rum af de belopp, hvilka i § 3 af nämnda kongl. förordning äro i första och andra afdelningarne bestämda såsom lösen för gravationsbevis.